

БӨЛІМ: БАСТАУЫШ СЫНЫП

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру әдістері

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/173300/**Казибаева Винера Жулдибаевна**

Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жібек жолы ауылы

“Ахмет Байтұрсынұлы атындағы орта мектебі” КММ, Бастауыш сынып мұғалімі

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру — оқушының жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен мүмкіндіктерін ескере отырып, білім беру процесін ұйымдастыруды көздейтін әдіс. Бұл тәсіл оқушының тұлғалық дамуына, өзін-өзі тануына, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және әлеуметтенуіне үлкен ықпал етеді. Әрбір оқушының жеке даму мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескеріп, оларды тұлға ретінде қалыптастыру осы әдістің басты мақсаты болып табылады.

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру жүйесі тек білім беру мен ақпарат беру емес, оқушылардың ішкі дүниесіне әсер ететін, олардың өздігінен ойлау, пікір білдіру, шешім қабылдау дағдыларын дамытуға бағытталған. Мұғалімдер оқушылардың жеке қасиеттерін, әлеуметтік жағдайларын, қызығушылықтарын назарға ала отырып, әрбір оқушыға сәйкес әдіс-тәсілдерді қолданады.

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру ұстанымдары

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру процесінің тиімді болуы үшін оның негізінде бірнеше ұстанымдар жатыр. Бұл ұстанымдар оқушылардың оқу процесіне деген көзқарасын, ынтасын арттырады, олардың жеке дамуына жағдай жасайды.

Оқушының жеке ерекшеліктерін ескеру

Әрбір оқушының өзіндік ерекшеліктері мен қабілеттері бар. Бұл ерекшеліктер физикалық, психологиялық, әлеуметтік тұрғыдан айқын байқалады. Жеке тұлғаға бағытталған білім беру үшін мұғалімдер әрбір оқушының даму деңгейін, психологиялық жағдайын, қызығушылықтары мен қабілеттерін ескеріп, оқу процесін ұйымдастыру керек. Оқушының танымдық әрекетінің нәтижелі болуы үшін оның жеке психологиялық

ерекшеліктерін және білім алу деңгейін ескере отырып, оқыту әдістері қолданылуы тиіс. Бұл әдіс әрбір оқушының өзіндік ерекшеліктері мен қызығушылықтарына сәйкес жеке бағыттарды қарастырады.

Индивидуализация мен дифференциация

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру барысында индивидуализация және дифференциация әдістері маңызды орын алады. Индивидуализация әдісі оқушының жеке қажеттіліктеріне және қабілеттеріне сәйкес оқу жоспарын құруды білдіреді. Мұғалім оқушының жеке қажеттіліктерін ескере отырып, оған арнайы тапсырмалар мен материалдар ұсынады. Дифференциация әдісі оқушылардың әртүрлі білім деңгейіне сәйкес оқу тапсырмаларын беруді көздейді. Мұндай тәсіл әрбір оқушының білім деңгейіне сәйкес қиындықтарды жеңуге мүмкіндік береді, оның даму деңгейін ескере отырып жеке тұлғалық даму мен оқу мотивациясын арттыруға жағдай жасайды.

Оқушының өзіндік пікірін дамыту

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру барысында оқушылардың өз пікірін білдіруі, өзіндік ой-тұжырымдары мен шешімдеріне жауапкершілікпен қарауы үлкен маңызға ие. Мұғалімдер оқушыларға өз ойларын ашық айтуға, пікірлерін қорғауға, өзгелердің пікірлерін тыңдай отырып талдау жасауға ықпал етеді. Бұл процесс оқушының коммуникативтік дағдыларын дамытуға, оның жауапкершілігін арттыруға көмектеседі. Оқушы өз пікірін дұрыс қорғап, басқа оқушылардың пікірлерін тыңдауға үйренеді. Бұл тәсіл жеке тұлғаның дамуына, ойлау мен сөйлеу қабілеттерінің артуына ықпал етеді.

Жеке тұлғаға бағытталған оқыту әдістері

Жеке тұлғаға бағытталған білім берудің нәтижелі болуы үшін әртүрлі оқыту әдістері қолданылады. Бұл әдістер оқушылардың жеке даму деңгейін ескере отырып, олардың қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне жауап береді. Мұндай әдістер оқушыларды білім алуға ынталандырып, олардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырады.

Топтық және жұптық жұмыс

Топтық және жұптық жұмыс оқушылардың бір-бірімен тәжірибе алмасуына, бір-біріне көмектесуге, ортақ шешім қабылдауға үйретеді. Бұл әдіс оқушылар арасында ынтымақтастықты дамытуға, ұжымдық жұмыс дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Топтық жұмыс барысында әрбір оқушы өз үлесін қосып, топтың жалпы жұмысын нәтижелі ету үшін тырысады. Жұптық жұмыс оқушыларға бір-біріне көмектесіп, әртүрлі идеяларды бөлісіп, өз пікірлерін білдіру мүмкіндігін береді. Мұндай әдістер оқушыларды әлеуметтік ортада жұмыс істеуге, пікір алмасуға және өз ойларын қорғауға үйретеді.

Проблемалық оқыту

Проблемалық оқыту әдісі оқушыларды өз бетінше шешім қабылдауға және ізденуге

ынталандырады. Мұғалім оқушыларға нақты мәселелер мен сұрақтар ұсына отырып, оларды өз бетінше зерттеуге, ойланып шешім қабылдауға бағыттайды. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытады, өйткені олар проблемаларды шешу үшін түрлі шешімдер мен тәсілдерді қолдануға тырысады. Сонымен қатар, проблемалық оқыту оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастырады, олар әртүрлі көзқарастарды талдай отырып, ең тиімді шешімдерді табуға үйренеді.

Жобалық әдіс

Жобалық әдіс оқушыларға нақты тапсырмаларды орындауға, белгілі бір мәселе бойынша зерттеу жүргізуге және өз жобаларын жасауға мүмкіндік береді. Мұндай әдіс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін және өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын дамытады. Жоба арқылы оқушылар тек теориялық білімдерін ғана емес, практикалық дағдыларын да жетілдіреді. Оқушылар зерттеу жүргізіп, нәтижелерін қорытындылап, жобаларды ұсыну барысында өз көзқарастарын қорғауға және жаңа идеяларды ұсынуға мүмкіндік алады. Жобалық әдіс білім беру процесін нақты әрі қолданбалы етеді.

Сын тұрғысынан ойлау

Сын тұрғысынан ойлау әдісі оқушылардың терең ойлау қабілетін, шешім қабылдау және ақпаратты талдау дағдыларын дамытуға бағытталған. Оқушылар белгілі бір мәселе немесе сұрақ бойынша өз пікірлерін білдіріп, оларды сыни тұрғыдан қарастыруға үйретіледі. Мұғалімдер оқушыларды өз пікірлерін ұсынуға, оларды дәлелдермен бекітуге және басқа оқушылардың пікірлерімен салыстыруға ынталандырады. Сын тұрғысынан ойлау әдісі оқушылардың дербестігін арттырады, олардың білімге деген қызығушылығын тереңдетеді.

Жеке тұлғаға бағытталған оқытудың тиімділігін бағалау

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру әдістерінің нәтижелілігін бағалау — оқу процесін жетілдірудің маңызды аспектісі. Оқушылардың білім алу деңгейі мен олардың даму процесін бағалаудың түрлі тәсілдері бар.

Формативті бағалау

Формативті бағалау — бұл оқушының оқу барысындағы жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау және оқу процесінің әртүрлі кезеңдерінде түзету жұмыстарын жүргізу әдісі. Бұл бағалау оқушының өз білімін қалай меңгеріп жатқанын көрсетуге мүмкіндік береді. Мұғалімдер оқу барысында оқушылардың жұмысын үнемі бағалап, олардың білім деңгейін және даму динамикасын бақылап отырады. Формативті бағалау әдісі оқушылардың оқу процесінде пайда болған қиындықтарды дер кезінде анықтап, оларды шешуге бағытталған түзету шараларын қолдануға мүмкіндік береді.

Кері байланыс беру

Кері байланыс оқушылардың оқу барысындағы жетістіктері мен кемшіліктерін талқылау арқылы олардың келешектегі жұмысын жақсартуға көмектеседі. Мұғалім оқушыларға неғұрлым нақты және түсінікті пікірлер беріп, олардың тапсырмаларды дұрыс орындауы үшін қажетті нұсқаулар мен кеңестер ұсынады. Кері байланыс оқу барысында оқушылардың өз жұмыстары туралы нақты ақпарат алып, оны қалай жақсартуға болатындығы туралы түсінік алады. Кері байланыс — оқушылардың өзіндік рефлексиясын дамытуға да ықпал етеді.

Өздігінен бағалау

Өздігінен бағалау — оқушының өз оқу нәтижелерін, жетістіктері мен кемшіліктерін өз бетінше бағалауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың өзін-өзі тануына, өз жұмысына объективті қарауына ықпал етеді. Өздігінен бағалау оқушылардың сыни ойлауын дамытуға, олардың оқу процесіне белсене қатысуына мүмкіндік береді. Мұғалімдер оқушыларға өздерінің жетістіктері мен қателіктерін объективті түрде бағалауды үйретеді, бұл оқушының оқу процесіне деген жауапкершілігін арттырады.

Жеке тұлғаға бағытталған білім беру әдістері оқушылардың тұлғалық дамуын қамтамасыз ететін маңызды құрал болып табылады. Оқушылардың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып ұйымдастырылған оқу процесі олардың білім алу сапасын арттырады, шығармашылық қабілеттерін дамытады, сондай-ақ өз пікірлерін ашық білдіріп, шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады. Мұғалімдер жеке тұлғаға бағытталған әдістерді пайдалану арқылы әрбір оқушының әлеуетін ашып, оның толыққанды дамуына жағдай жасайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құдайбергенова, Г.Ж. (2018). «Жеке тұлғаға бағытталған білім беру әдістері». Алматы: Атамұра.
2. Әбиев, Ж.А., Құдиярова, Р.Ш. (2017). «Бастауыш білімде жеке тұлғаға бағытталған оқыту». Алматы: Білім.
3. Рахметова, Г.К. (2020). «Жеке тұлғаға бағытталған оқыту: теория мен практика». Астана: Нұрпринт.